

ELŐFIZETÉS:
jul.-sep. . . 1 frt. 50 kr.
fél évre . . . 3 " " "
A lap szellemi és anyagi
részét illető minden kül-
demények a szerkesztő-
tulajdonosnak küldendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

BÁCSKA.

HIRDETÉSI DÍJ:
egy 1 hasábos petit sor 10
kr., többszöri hirdetésnél
olcsóbb. Nyitlatter sora 12
kr. Bélyegdíj minden hir-
detésnél 30 kr. A hirdeté-
sek VOLF JÓZSEF kereske-
déssé, BITTERMANN NÁN-
DOR nyomdája és a szer-
kesztőnél fogadtatnak el.

Egyes szám ára **15** kr. | Megjelenik e lap minden **7., 14., 21.** és **28-án** | Egyes szám ára **15** kr.

MELLÉKLET

a Zomborban építendő új színház és megkez-
dett templom-kérdés megoldására vonatko-
zólag.

Na általában a népek társadalmi és művelő-
dési állapotának megítélésére egyik leg-
biztosabb fokmérő a hajlék, melyben a népeket
alkotó egyes családok laknak — mennyivel fon-
tosabb tényezőül kell tekintenünk ennek felismer-
ésére a városok nyilvános épületeit, me-
lyek mindig egyik vagy másik közcél elérésé-
nek köszönik létesítésüket.

A társadalmi élet egészséges fejlődését
tapasztaljuk ott, hol ezen közcélok elérése a
felébredt közszellem szülte áldozatkészség által
biztosíttatik.

Zombor város derék polgársága vallás és
nemzetiség különbség nélkül már többször fé-
nyes jelét adta ez áldozatkészségének! Ugy
a legutolsó időben alig mult el néhány hete,
hogy az állandó színház építésének ügyét e vá-
ros legjobbjai közül néhányan kezükbe vették
s már oly fényes eredmény koronázta nemes
fáradásukat, hogy, tekintve az idők mostoha-
ságát, ez páratlanul áll a vidéki városok műve-
lődési történetében. Csak is áldozatkészség és a
nagy culturalis cél helyes méltatásának tulajdo-
nithatjuk mi az elért szép eredményt, mert vall-
juk meg igazán, az aláírt részvények, osztalékot
egy hamar hozni nem fognak. És az egyes pol-
gárok áldozatkészségének, koronáját képezi, azok
összességének, a város közgyűlésének ismert
határozata, mely szerint az 2000 frton kívül, 38
éven át, évenként 1000 frtal járul az alaptőke
törlesztéséhez és ez által lehetségessé teszi ezen
összeg erejéig az egyes részvények kisorsolását
illetőleg visszaváltását.

Az utolsó részvény visszaváltásával a szin-
ház épület a város birtokába átmenvén, ezen
fontos körülmény döntő befolyással bír, az eme-

lendő színház külső megjelenésére és különösen
az építési telek megválasztására, más szóval a
városi közgyűlés erre vonatkozó nemes határo-
zata által az egész színház-építési ügy — hogy
ugy mondjuk — egy sokkal monumentalisabb
hátteret nyert, mert míg az előtt egyeseknél
főirányzat lehetett a befektetendő részvény-tőke
minél nagyobb jövedelmezősége s előttük csak
másodsorban birhatott fontossággal a színház
külső megjelenése — most a jövedelmezési tekin-
teten kívül, már a telek megválasztásánál és az
építési terv készítésénél biztosítékot kell keresni
és nyujtani arra nézve, hogy az emelendő szin-
ház még 38 év multával is (ha t. i. a város
tulajdonába átmegy) méltó középülete legyen
Zombor városának.

Nem lehet eléggé hangsúlyoznunk, mily ko-
moly megfontolást érdemel az építési telek meg-
választása, mert helyes választás mellett az
messze kiható áldásos befolyással lehet a város
jövendő emelkedésére, míg elhamarkodott lépé-
sek ez irányban, csak úgy megbosszulhatják
magukat, mint a milyen szomorú példát nyujt
az évtizedek előtt több lelkesedés és valóban
elismerésre méltó áldozatkészséggel, mint előre-
látással megkezdett — de abban hagyott új
templom építésének ügye.

Ha közelebbről megvizsgáljuk a felmerült
esetleges színház építési telkeket — mindig szem-
előtt tartva a közgyűlés erre vonatkozó határo-
zatát — azt találjuk, hogy az igazán alkalmas
telkek megszerzése áthághatlan akadályokba
ütközik, szerfelett magas vételárak miatt, ugy,
hogy ezek komolyan szóba sem jöhettek s in-
kább csak jámbor óhajok tárgyát képezték és
most is képezik.

Azon két telek pedig, melyek körül az alá-
írások megindulásakor a vélemények leginkább
találkoztak, alig alkalmasak egy leendő középü-
let emelésére. Még az apatini fő-utca bekezdé-
sénél képzelhető telek, mely ugy a hogy a fel-
merült igényeknek megfelelhetne, de épen azon

Mai számunkhoz egy terrajz és egy fél ív melléklet van csatolva.

telek mely utóbbi időben leginkább említett — jövedelmezőségi szempontból lehet igen alkalmas, de a nyilvános középület szempontjából, egy szűk utca sarkán, a színház az udvarba beépítve, oldalával egy holt vagyis zsákter felé irányozva a magasabb célnak épen nem felelhet meg.

Az igazság érdekében ki kell emelnünk, hogy ezen legutóbb említett telek is, még a város többször említett határozatának hozatala előtt lett combinációba véve, s mi sem természetesebb annál: hogy egy egyszer jónak elfogadott eszmétől a szabadulás az illetők részéről igen nehéz, mindig nehezebb mint egy esetleg jobb, új eszme feltalálása mások által.

Sokkal előnyösebbnek tartjuk mi azon telket, mely a határozathozatal után egy szűkebb körben felmerült s csakhamar buzgó pártolókra talált, értjük a megye palota előtti szabad térből annak jobb sarkán az új templommal szemben, kihasítandó telket (lásd mellékletünk a)-val jelölt helyét).

Fogyatkozása dacára ez főleg két előnnyel bírna:

1-ször. Választásánál abból indultak ki, hogy az emelendő színház szabad téren, minderről szabadon álljon, s így a középület egyik fő kellékének megfeleljen.

2-szor. Hogy lehetőleg kevésbe kerüljön, vagyis egy városi telekből kihasítván, azt a város esetleg ingyen átadhatja.

Általában vizsás dolognak tartjuk mi, ha egy vidéki város középülete telkének megszerzésére az esetleg rendelkezésre álló összegnek 25% fordítottatik, a helyett, hogy az egész amugy is aránylag szerény összeg inkább az épület jósága és diszessége érdekében használtatnék fel.

Nagy hátránya ezen teleknek, mely elfogadását előttünk szintén nem teszi kívánatossá az, hogy a városnak legszebb terét, a jövő fejlődésnek egyik legdusabb forrását a megye palota előtti szabad teret hosszú időre elrontaná; mert míg egyrészt az ott emelendő színház majdnem felenyire eltakarná a kiépülő megye palotának impozáns látképét, más oldalról a terület oly félnegyedé tenné, hogy annak helyes szabályozása majdnem lehetetlenné válnék.

S mégis épen a város jövő fejlődését tekintve szerény véleményünk szerint az új színház jobb, alkalmasabb helyre alig épülhet — mint a megye palota előtti térre, azaz hogy nem annak egyik sarkába, hanem annak közepébe a keleti oldalon a terület kereszt tengelyébe az új templom irányában, (lásd mellékletünk b-vel jelölt helyét).

A nagy előnyök, melyek ezen első pilla-

natra tán idealisnak látszó építési hely választása és tényleges elfogadása által bizton elérhetők, kis gondolkozás után azonnal szembe tűnnek.

Ugyanis eltekintve a középületek telkeinél általában hangsúlyozott kellékektől, melyek itt, kis jóakarattal és a kölcsönös érdekek helyes felfogása mellett elérhetők, a megye palota előtti és körüli nagy térség ily módon a leghelyesebben szabályozható, mert képzeljük csak el a főutca hosztengelyében álló díszes megye palotát, ezen tengelytől balra egyenlő távolságban a már létező jobb oldali régi házsortól a keleti tér oldalának közepén annak kereszt tengelyében az új színházat és ezzel szemközt, a régi viskók helyén, idővel valami más középületet, talán Gymnasiumot (lásd c) melyek mint a tovább fejlődésnek kiindulási pontjai idővel csinos emeletes magány házakkal körülvetetnek — és Zombor városának oly terét látjuk, melyhez hasonlót hiába keresünk széles Magyarországon többi vidéki városaiban!

De ezen minden tekintetben előnyös színház építési teleknek megszerzése sajnos! szintén nem kis akadályokba ütközik, mert az bele esnék az új templomhoz tartozó paplak telekbe, s nagy kérdés egyáltalában meglesz-e szerethető?

Ha rendületlenül nem biznánk a zombori katolikus polgárok bölcs belátása, józan és minden előítéletől ment felfogásában, nyilvánosságra nem mertük volna hozni szerény eszméinket, míg így különösen őket kérjük, hogy azokat becses figyelmükre méltassák.

Midőn szünni kezdett ama lelkesedés és buzgalom, mely az új templom építését — minden biztos építési alap hiányában — oly nagy méretekben megindította, midőn a remény is mindinkább csökkent ezen nagy templomot teljesen befejezhetni — midőn végre a reménytelenség folytán az áldozatkétség nyújtotta segély források is teljesen kiapadtak, és a régi parochialis templom jövedelmei — sajátképeni rendeltetésétől elvonatván — sem győzték az építési költségek fedezését, már 1868-ban a kath. hitközség közgyűlése határozatilag kimondotta, hogy lemond a megkezdett templom tovább építéséről. És 1877 tavaszán még mielőtt a megye palota kitoldása, annál kevésbé a színház építése napirendre került, a kath hitközség közgyűlése csak egy szónyi többséggel vihette keresztül, a pusztulásnak indult templom falak és tető kijavítására szükségelt aránylag csekély 3000 frtnyi összeg megszavazását; a kisebbség nem idegenkedett volna már akkor sem a rögtön lebonthatás elhatározásától!!!

Teljesen méltányoljuk azon buzgó hívek ag-

gályait, kik nem tudtak akkor, s ma sem tudnak beleegyezni a megkezdett templom rögtönös lebontásába, mielőtt teljes biztosítékot nem nyernek arra nézve, hogy az örökhatyók nemes intenciójának lényege híven megőriztetik; s ez nem lehetett más, mint hogy Zombor városában egy második kath. új templom épüljön. Ezen biztosíték csak úgy érhető el, ha az esetleges lebontás kérdésének ismét tárgyalásánál már teljesen készen van a záros határidő alatt építendő másik új templomnak nemcsak műszaki, hanem elfogadható pénzügy tervezete; s ha a hívek erre nézve teljes biztosítékot nyertek sokkal inkább remélhető, hogy az esetleges lebontásba a legaggályosabbak is bele fognak egyezni.

Nem lehet célunk ez alkalommal a megkezdett templom műszaki becse felett véleményt mondani, még kevésbé lehet hivatásunk azon kérdést fejtegetni, általában célszerű volt-e ily nagy terjedelmű templom építéséhez hozzá fogni, minden biztos építési alap nélkül?

Csak arra nézve bátorkodunk szerény véleményünknek kifejezést adni: hogy legalább 80—100 ezer frtba kerülne ezen nagy templomnak befejezése; oly tetemes összeg, melyért egy ennél kisebb méretű de műszakilag teljesen kifogástalan templomot alapjából ujjonnan fellehet építeni. S ha legjobb esetben valami Isten csodája, a teljesen elszunnyadt áldozat kézségnek nagy mérvű újra ébredése által ezen összeg előteremthető volna és a késő unokák el is érnék a templom teljes bevezését — még kérdés: megfelelne-e az, ezen a helyen a célnak? S nem lett volna-e kívánatosabb ha az más helyen s pedig ott épült volna, hol a kath. hívek tömören együtt laknak, nagyobb távolságban a fennálló régi templomtól.

A felelet a megkezdett templomra nézve alig lesz kedvező, s azért ha van mód rá a túlbuzgalomban elkövetett hibákat még jókor orvosolni, a baj felismerése után egy napig sem szabadna késni az orvoslattal; az egyedüli radikális orvoslat pedig a már eddig is romlásnak indult faltömeg lebontása, a régi anyagok minél jobb értékesítése és egy másik, műszakilag helyesebb, új templomnak felépítése, alkalmasabb helyen s záros határidő alatt.

Talán nem szükséges itt külön hangsúlyoznunk, hogy véleményünk szerint a befolyandó összegek, gyümölcsözőleg elhelyeztetvén, csak is kizárólag a másik új templom és paplak építési alapját képezhetik.

Ezen új építési alap biztosítására három forrás kínálkozik:

1-ször. A régi téglá, fa és vas anyag értékesítése.

2-or. A templom és paplak telkének, legfelsőbb engedélyvel háztelkekre való felosztása és eladása.

3 or. Az érdekelt környékben megindítandó új adakozás.

A régi téglá anyag értékesítésére nézve alig kínálkozhatik előnyösebb alkalom, mint a megye palotának megkezdődő kiépítése, előnyös különösen annyiból, hogy a nagy mennyiségű téglá egyszerre találhat vevőre; a befolyható összeget (csak a téglákból) mi 13000 frtra, a fa és vasból 3000 frtra, összesen 16000 frtra becsüljük.

Sokkal nagyobb összeg várható a fekvőség értékesítéséből.

És itt vissza kell térnünk a színház építési telekre, ha ugyanis elfogadtatnék a színház telke ott, hol mi azt legjobb meggyőződésünk szerint, legalkalmasabbnak jelöltük, ez az új templom építési alap javára nézve is két irányban nagy előnyt nyujtana:

1-ször. A város érdekelve lévén, hogy a színházra szükséges telket ingyen megszerezze, alig gördítene akadályt a legfelsőbb engedély kinyerésénél arra nézve, hogy a királyi kegyből templom és paplak telek adományozott fekvőségek, háztelkekre feloszthatók és eladhatók legyenek.

2-ször. Épen a színháznak ezen a helyen történő építése, biztosítaná a többi, mellette levő telkek árának emelkedését és gyorsabb eladhatóságát.

A kezünknel levő biztos adatok szerint még 1828-ban legfelsőbb engedélyvel hasítatott ki az eddigi vásártérből az új templom és paplak részére 2806½ □^o.

Ezen nagy térségből a város elfoglalván a színház építésre szükséges körülbelül 350 □ ölet, ennek kárpótlásául átadhatna a város az új templom alapjavára ugyanannyi értéknek megfelelő telekmennyiséget a folytatólagos térségből, vagy ha ez nem volna lehetséges, rendkívüli adókedvezményben részesítené az új telkeken épülendő házakat.

Egy ilyen méltányos alkut feltételezve, számításunk szerint az új templom építési alapjavára 8 elértekesíthető ház telek jutna, melyeknek □ ölet egyre-másra 15 frtjával számítva circa 40.000 frtot eredményeznének.

Volna tehát a fentkimutatott 16.000 frttal együtt összesen 56000 frt bevehető; de addig is míg a telkek vevőkre akadnak, első teendő volna azoknak bekerítése és (ha máskor nem) legalább az országos vásárok alkalmával bérbe

adása, mi évenként szintén néhány száz forinttal szaporítaná az új építési alapot.

Ha az új templom egy más, alkalmas helyen, talán a Szelencsében, szerényebb méretekkel terveztetik, egy műszakilag teljesen megfelelő templom 65—70.000 frtból kikerülhet; a hiányzó csekély összeg a befolyó tőkék tőkésített kamataiból és a néhány éven át folytatandó adakozásokból — melyek egy záros határidőre elkészülendő templom javára nem fognak elmaradni — csak hamar össze fog jönni.

Mint az elmondottakból kitünik végelemzésben az új színház és templom építési kérdésének, helyes megoldása egymással szorosan össze függ, Zombor város derék polgárainak — vallás és nemzetiség különbség nélkül — kezükben van, hogy e kérdések helyes felfogása által azok oly megoldást nyerjenek, melyért őket még a késő unokák is áldani fogják. Úgy legyen!

Kelt Zomborban, 1879. július hóban.

Pórtos Gyula,
mű-építész.

Budapest, július 30.

Fővárosi levél.

(Saison morte.)

Nincs semmi nesz, nincs semmi zaj, közel és távolban siri esend, ég és föld között hallgat minden elem, — a saison morte kiterjesztette halottas szárnyait a főváros felett.

Mióta azok a rossz csillagok járnak és azokat a sokat siratott rossz idöket éljük, a saisonomamia központfutó ereje ily mérveket nem öltött még. A pezsgő életet monoton lézengés váltotta fel, számüzve a nagy városi sürgés-forrás, s az egykori kedv derüjének színhelyén lomha egyhangúság borúja ütötte fel tanyáját. Álmosan tekintenek le rád a paloták lehunyt redői, az utcákon saját lépteid visszhangja szegődik melléd kísérelül, és ha messze távolban egy ismerős körvonalát látod felragyogni, szegyenkezve lapulsz a falhoz, nehogy megtudja, hogy itt rekedtél. Mi boldogtalan pestiek!

A családi guerilla-harcok az idén is a szívtelen papák capitulációjával végződött. A mamák húszfontos érvombái előtt meghajolt a tűz- víz- és légmentes Wertheim erősség, a kulcsok ünnepélyesen átszolgáltattak a győztes félnek, és nyomban megindult a vándorlás a szélrözsa minden iránya felé, hogy az elévülésnek indult házassági igérvények megrongált hitelét a fürdői tőzsde nemzetközi kiállításán valahára virágzásra emeljék.

És elmentenek mind. A beteg, hogy üdülést találva, friss egészséggel térjen meg, az egészséges, hogy szívbajt keresve és szerevezve betegen érkezzenek vissza.

A karsú grátiák, kik többé nem fölfelé hanem szélességbe szeretnének nőni, és a nehezen tipegő mamácskák, kik nem csak lányaikon, hanem pazarul kijutott bájaikon is óhajtanának túladni. Ezek éjszaknak, hogy halovány arcukat a kárpátok hús szellője pirosra esőkolja, azok délnek, hogy valahol a tenger partjain felkeressék azt a sokat dicsőített halovány fényt, melynek ábrándja gyönyörűvé, ellenállhatatlanná tesz.

A ministerek felkeresték csendes Tusculumjaikat, hol szebb az ég, tisztább a politikai látkör, és nem fűj oly kíméletlenül az ellenzéki szél, s a képviselők egytől-egyig hazapakoltak, a hosszú semmittevésben megémberedett tagokba új életet kell gyűjteni. Bárók és bankárok megrongált finánciális egészségük helyreállítására kedvezőbb terrenemükre siettek, a pénz és hivatal aristocrazia pedig, a nagy munka hevében kifárasztott mell sivárságát felfrissítendő, — rendjel vadászatra indult. — A boldog pestiek!

Ne csodálják hát bájos olvasónöim, ha sétatéréinken a fü burjánzik már fel, nincs a kit a katona zene hívogató fánfárja és Rác Pali keserves „húzása“ oda édesgessen, a váci utca asphaltján nem korecsolyáznak naphosszant a „jeunetse d'orée“ képviselői, mióta legszebb kirakatát, — a díszes hölgy koszorút — vesztette el, és mintha a szöke Duna is sötétebb kedvvel hömpölyögne el mellettünk, mióta a corsótól elpártolt csillagszemek tüzei nem hevítik hideg kebelét.

Borongó hangulat tartja fogva lelkünket, és valami mámoros ápatia bilincsekbe veri a kedélyt. Szeretnénk egy helyet keresni, hol az emberektől távol, a magány csendes ölében átengedhetnők magunkat „ittrekedésünk“ feletti fájdalomunknak, de mióta a nemzeti színház csarnokait bezárták, ezt is megtagadta tőlünk a holt évad szeszélye. Thália papjai és papnői vidékre rándultak, hogy a dicsőség babérjaival és esengő bizonyítékaival vonuljanak majdan ismét be ékes templomukba.

Még az unalomnak sem áldozhatunk amúgy istenigazából, a mióta az országgyűlés bundás kapusa a nyári idény téli álmát alussza, és az ellenzéki szentháromság nem zúdíttja beszédárját a kormány bünei ellen.

Parlagon hever a szellemi élet mezeje is, a műzsák elnémultak, és hűselni tértek a parnassusi virá nyokra, hisz nincs senki, a ki mondaná nekik, „szeretlek édesem.“

A népszínház az egyedüli oltár, melyen még a művészetnek áldoznak, de ott is csak úgy bóbiskolva, inkább nyúlva mint folyva megy a dolog, mióta főpapnője bepakolta tulipántos ládáját, zsebre rakta a piros bugyellárist, meg a sárga csikókat, és a „szinész-nő férjé“-től örökre, tőlünk pedig jó időre búcsút véve, most a kisvárosi lelkesülésre gyujtott ifjuságtól toloncoltatja magát.

Mit nekünk Ujházinak humorteljes játéka, Együd mit ér, mit ér a Dancz nekünk, Blahát kíván, Blahá-

néért ver szivünk. Pe'lig soká, nagyon soká lesz, míg ismét visszatér kedves kalitjába a nemzet csalogánya. Előbb a „sóstó“ partjain élvezi át az önkénytes özvegység mézes heteit, azután Párizsba megy vendégszerepelni, hova művészetének híre rég megelőzte már.

Repülj, repülj zengő csalogány, és vidd meg a párizsiaknak honunk szeretetét, lelkünk rokonszenvét. Zengj nekük is dalt lelkesítőt, melytől a szív dobog, és fizess legalább te nekük a csengő frankok százezreiert, bűvös bájos ajkaid csengő dallamaival.

Ad vocem Parizs! Holnap kedves vendégek érkeznek onnét, kik Türr tábornokkal együtt fognak a margitszigeti ünnepély rendezésén fáradozni, melynek jövedelme tudvalevőleg az „Arrogant“-on szerencsétlenül jártak családjainak van szentelve. Az ünnepély egy a fővárosi kegyadományok évkönyveiben páratlanul álló fény és pompával rendeztetik; a hála érzete egyesül itt a könyörület érzetével, és az általános érdeklődés, mely a fővárosi lakosság minden rétegében az emberbaráti vállalkozás iránt uralkodik, egy a legvérmesb reményeket is felülmúló eredményt helyez kilátásba. — Vederome!

Bruck Ármin.

Zombor, 1879. július hó 30-án.

Becses lapjának 28-ik számában Pollák Samu helybeli izr. tanító úr egy cikket tett közzé, melynek olvasója azon gondolatra jöhetne, hogy a helyb. izr.

iskolákban eddig, t. i. míg Pollák Samu úr az alsó osztályban a tanítást meg nem kezdette, soha magyar szó nem hangzott; azt gondolhatná a cikk olvasója, hogy a helyb. izr. iskolába járó gyermekek a magyar szónak hírét sem hallották, sőt úgy adja elő a dolgot, mintha tanulóinak szülői oláhok, románok és tudja Isten miféle magyar-ellenes polgárok lennének s mintha a magyar nyelv tanítását a helyb. izr. iskolában kizárólag és egyedül P. S. tanító úr kezdette volna meg. Ámde az igazság érdekében ki kell itt jelentenem, hogy a helyb. izr. iskolában nem váratott be a cikkíró által üdvözlött törvény intézkedése a magyar nyelv oktatása tekintetében, és még mielőtt P. S. Zomborba jött, iskoláinkban már a legnagyobb gond fordított a magyar nyelv oktatására.

De bátran lehet állítani, hogy a törvényhozásnak a cikkíró által oly magasra dicsőített intézkedése korántsem a magyarországi zsidók magyarosítása céljából — miután erre szükség nem volt —, hanem egészen más nemzetiségek érdekében történt. Ezt bizonyítani tökéletesen fölösleges volna, mert tudva van, hogy a Magyarországon lakó zsidók honfíúi kötelességüknek ép úgy magyar anyanyelvük megtanulása — valamint más honfíúi erények gyakorlása tekintetében nem a törvény parancsa folytán, hanem a hazaszereztől indítatva tettek és tesznek eleget.

S ugyan mondja meg Pollák úr, van-e iskolájában egyetlen egy gyermek, kinek anyanyelve nem a magyar volna; nevezzen meg a zombori izr. iskolából

T Á R C S A.

Aratáskor.

Cseng az éles sarló,
Cseng a fényes kasza;
Szól a marokszedő
Lányok harsány dala.
Arany tengert képez
A megérett búza . . .
Szorgalmas munkánkat
Áldás koszorúzza.

Készül a sok kéve
S feláll a dús kereszt;
Rá a felhőtlen ég
Sugárözönt ereszt.
Halad a nyomtatás,
Négy-öt ló is húzza . . .
Szorgalmas munkánkat
Áldás koszorúzza.

Villahegyre kapja
A kévét a béres,

Szalmaházat épít
S arra olyan kényes.
Tölti a sok zsákot
A gyönyörű búza . . .
Szorgalmas munkánkat
Áldás koszorúzza.

Viszi a búzát a
Malomba a szekér;
Liszt lesz a búzából
S aztán pompás kenyér.
Hálásan gondolunk
A mennyei Úrra,
Ki által munkánkat
Áldás koszorúzza.

Városv Mihály.

Petyegések.

A dalárda estélye.

Aug. 2-án.

Három nap mult el azóta.
Három nap kellett hozzá, hogy a kedélyes mulatság mámorát kiheverjem.
Másoknál talán még tovább fog tartani.

egy zsidó tanulót, ki más nyelvet beszélne, mint a magyart! És mégis azt mondja cikkében „most rajtunk azon tanítókon — kik nem magyar anyanyelvű gyermekeket tanítunk — van a sor, hogy a törvény a kellő eredményeket megteremtse.“ Valóban a cikkíró, ki cikkének utolsó-előtti pontjában elárulta, hogy nem annyira tudományos értekezletet akart a magyar nyelv oktatásáról és szükségességéről tartani, mint inkább a felső osztályban alkalmazott Brauner Adolf tanító urat törvényellenes eljárással és illoyalis magatartással vádolni; — vagy komolyan azt hiszi cikkíró, hogy logikai összefüggés van azon következtetésében, hogy mert eddig az izr. iskolákban a rajzzal igen mostohán bántak, tehát megkivántatik, hogy jó tanító legyen, ki a magyar nyelvet elő fogja adni a nem magyar tanítvány iskolában?? — Cikkíró, mondom többet ártott önmagának mint kartársának, mert úgy az igazság érdekében, valamint Brauner Adolf tanító úr érdemeinek elismerése tekintetéből ki kell itt jelentenem, hogy Polák Samu úr egyedül szorgalmának köszönheti, hogy a lefolyt próba-év után ismét alkalmazást nyert iskolánkban, mert az iskolaszék azon nézetből indult ki, hogy P. S. úr szorgalma folytán úgy a magyar nyelvben, melyben ugyancsak gyenge, valamint a többi tantárgyakban is annyira tökéletesíteni fogja magát, hogy néhány év múlva talán megközelítheti Brauner Adolf tanító urat, ki több évi működése alatt úgy kitűnő képzettsége valamint szorgalma és szerény magaviselete által nemcsak az iskolaszék teljes megelégedését,

hanem községünk minden egyes tagja tiszteletét és szeretetét tudta kiérdemelni.

Kiváló tisztelettel

Stern Mór

a zombori izr. iskolaszék elnöke.

Szántova, 1879. július havában.

Községünkben egy nőtanítói állomás életbe lépése határozatott el. Erre nézve a szervezési határozatot községi képviselő testületünk, folyó évben az ez iránybani szükségét belátva — meg is hozta.

Meglepetve kellett tapasztalunk egyrészt azt, hogy az egyházi hatóság által kiírt pályázati hirdetményben, mely a „Népiskolai tanügy“ című lapban közzé tétetett, oly feltételek lőnek előszabva, melyek a szervezési határozatban nem foglaltatnak, másrészt hogy a pályázati hirdetmény csak a fent idézett lapban s nem egyszersmind megyénk hivatalos közlönyében tétetett közzé.

Ennélfogva nehogy ezen pályázat a kellő köztudomást nélkülözze, szükségesnek találok azt becses lapjában leendő szives felvétel végett azon megjegyzéssel mellékelni, hogy az abban foglalt azon föltétel, miszerint a „megválasztandó köteles női munkát is ismétlő iskolában külön díj nélkül tanítani“ — a szervezési határozatban nem foglaltatik, s ez — reméljük — csak tollhibából került bele ezen észrevehetőleg nemzetiségi érzelmét támogató pályázatba, nem is szólván

Nekem csak a fejem bomlott meg bele. Voltak ott a kiknek a szive is megficamodott.

Ebből a lázból még nehezebb a kiépülés.

* * *

Tudósítást akarok írni.

Érzem, hogy csak halavány keretet adhatok festői képről.

Kontár tollrajzát egy bűvös-bájós chaosznak, melyben a természetadta szépség zománca az ifjúság bájával, a gondoskodó, mérsékletre intő szülői figyelem a gyermekség merész vigyázatlanságával, ártatlanság pirja tánc hevével, deli ifjak lélekemelő dalolása kitűnő cigányzene szivhez-szóló hangjával zürzavaros és mégis összhangzó kedves vegyülekbe olvadnak egybe.

Ki tudná mindezt hiven visszaadni?

* * *

Belépek a kertbe.

Kellemesen lep meg legelőbb is a csinos díszítés, melyet színes lampionok seregének ragyogó világa emel.

A megnagyobbított helyiség kicsinosítása ügyes kezekre vall.

Mesterei megérdemelnék, hogy a damen-valse valamelyik tour-ja örök kötésként omoljon szivükre.

A sok asztal körül vidám mulatozók csoportjai pezsdülnek öröme. Vigadnak magyarosan.

Nem is esoda!

Buzgó dalárdánk szabatos dalai s Herczenberger Sándor művész-nyirettyüje teszik ragadóssá a jó kedvet.

* * *

A konyha ellen sincs egyéb kifogás, minthogy ami kikerül belőle, egytől-egyig — borsos.

Bocsánat! — rosszul fejeztem ki magamat. — Ki is korrigálom, nehogy a szakácsnéval gyűljön meg a bajom.

A számoló pincér krétája fogott csak vastagon.

* * *

Az utolsó dal elhangzik.

Utolszor riad föl a jutalmazó, megérdemlett tapsvihar.

Egyszerre, mint villanyütéstől, mozdul meg az egész vendégsereg.

De nem haza készül. — Nem nyugalomra mozdul.

Fölsiet mindenki — a terembe.

Táncra készen, tánc után epekedve.

* * *

Beemel engem is a nyüzsgő áradat.

Lélegzetet sem veszek jóformán (nem is tanácsos

arról, hogy a zongoratanítási képesítvény előnyösnek kikötött feltétele, egy helységünkbeli viszonyokkal bíró községben csak nevetni való, mert a ki gyermekeit a zongora, illetőleg a zenészetben is kiképeztetni akarja, az ezen célját nem egy községi elemi oktatás mellett, hanem az elegendőképp rendelkezésre álló nyilvános vagy magán intézetekben fogja valósítani, ezen ember pedig nem szántovai sokac!

Midőn pedig ezen körülményt felemlíteném, egyedül azon cél vezérel, hogy a netalán pályázni óhajtók ezen idézett anyagi hátránnyal járó feltétel által a pályázástól el ne riadjanak, azon kívül pedig, hogy a közönség ezen mostoha feltételt ne községünk közönységének, — mely iskola ügyünk magas feladatának teljes tudatában van — hanem egyes egyedül a „sine me de me“ intézkedő felekezeti hatóságnak tudja be.

Különben így van s így lesz ez mindaddig, míg a felekezet parancsol, — a község pedig — fizet!

Meg kell jegyezmem, — a minék ellenkezője soraimból, úgy hiszem, alig magyarázható ki — hogy tisztán csak iskolaügyünk érdeke s azon cél vezérelt ezen felszólalásomban, hogy a pályázók visszarettenését megakadályozzam, s lehetővé tegyem, leányiskolánkhoz a helyi viszonyoknak teljes mértékben megfelelő tanerő szerzését; mert magán értesülésem szerint kevés a remény ahoz, hogy a pályázatot kiírt felekezeti hatóság, a pályázatban foglalt s fent idézett tévedést helyreigazítani fogja.

abból a fojtó gőzből sokat bevenni) s karomba csimpeszkedve ostromol egy eleven kedélyű rendező:

— Csak fogsz táncolni?

Nagy nehezen megértetem vele, hogy kiléptem a legénysorból s megelégszem azzal a gyönyörűséggel, ami a szememet itt behálózza.

A lábamat, meg a szívemet nincs már mért a hareba vinnem.

* * *

Együtt csoportosulva látom Zombor szépeit, — körülzsongva enyelgő, víg kedélyű ifjaktól.

Megannyi nyalánk darázs egy-egy virág kehely mellett.

Mert minden leánynak meg van a maga Seladonja, akit kitüntet mosolyával, tekintetével, tánci legkedvesebbjevel.

Aranyidő, boldog fiatalság!

* * *

Vörösbarna, sárga csávós ruhában, férje, a férfiaság ideáljának karján halad el mellettem az az úrnő, akit a király kegye legközelebb tüntetett ki magas elismerésével.

Végre soraimnak becses lapjában leendő szives felvétele iránti kérésem ismétlése és azon reményem mellett, hogy a megyei tanfelügyelői hatóságnak figyelmét községünk iskola ügye iránt ez úttal is felébresztém, hazafiúi tisztelettel maradok t. szerkesztő úrnak

kész szolgája

Ribiczey Béla

községi képviselő.

A zombori r. kath. iskolaszék gyűlés: 1879. évi aug. 3-án.

1. A mult gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után olvastatott Zombor sz. kir. város közig. bizottságának f. é. június 5-én 116. sz. a. kelt átirata, melyben a Szelenese és Bánát külvárosi iskolákban észlelt nagymérvű hiányok és rendetlenségek gyökeres eltávolítására erélyesen utasítatik az iskolaszék.

Kiadatik az igazgató úrnak, hogy a rendelet szellemében intézkedjék, és ebbeli jelentését mielőbb terjessze be.

2. Koczkar elnök úr betérjeszti jelentését a nedics-tanyai két iskolában megtartott vizsgák eredményéről, mely szerint a hittanból kielégítő feleleteket adtak a kevés számú tanoncok, de a többi tantárgyakból a bemutatott eredmény vajmi csekély, — mondhatni elégtelen.

Szomorú tudomásul vétetik.

3. Józich Márk a betegeskedése folytán bizonytalan időre szabadságolt Knezevics Tamás Szelenese-

Miért? — Mert szereti a szegényeket. Tesz, munkál, fárad értök.

Elöl jár a jótékonyágban mindenütt s nemes példával hatva nyitja meg a közrészvét forrásait.

Rokonszenves, nagyrabecsült pár a városban és megyeszerte.

Nemes és jó ügyek buzgó előmozdítója, lelkes pártolója.

Nem hiányozhatik tehát innen sem, hol a szép érzék egyik nagyhatalmasságának, a dalnak és zenének lobog föl áldozattüze.

* * *

Két liliomszál egy töről.

Magas, sugár leánykák a gyermekkor fejletlen ségével, az ártatlanság érintetlen hamvával.

Ha nőtelen volnék s választanom lehetne közülök: — isten bizony mind a kettőt választanám!

* * *

— Szabad a csárdásra kérnem kisasszony? — e szavakkal szólit táncra bájos rózsaszínruhás fiatal leányt kissé esetlen gavallér.

— Köszönöm. Nagyon fáradt vagyok — válaszol a szép hölgy.

külvárosi tanító osztályában ideiglenesen helyettesített 1-ső fi-osztály tanítója folyamodik, hogy a közelgő iskolai év kezdetével helyzetetnék ismét vissza saját osztályába.

Koczkár elnök úr véli, hogy miután eme helyettesítéssel az igazgató bizatott meg akként, hogy Józich Márk a beteg tanítónak teljes felépüléséig vezesse a szelencsei osztályt: ő hozzá tétessék át e kérvény kellő intézkedés végett.

Ambrozovich Gyula úgy tudja, hogy az iskolaszéknek joga van, ha szükségét látja, a tanítókat egyik osztályból a másikba áthelyezni. Miután pedig Józich ellen panaszok merültek fel, és bebizonyult, hogy a külvárosi iskola vezetésére alkalmasabb, mint a belvárosban, és nem nagy öröme szolgálna az illető szülőknek, ha ide ismét visszakerülne: indítványozza, hogy az eddig történt helyettesítések maradjanak meg *véglegesen*, és ezentúl Józich állandóan alkalmaztassék a szelencsei iskolában.

Fejér Gyula az áthelyezésre vonatkozó indokokat hajlandó elfogadni, mert az ő nézete szerint is nagyobb sikerrel működhetnék Józich a kül-, mint a belvárosi osztályban. De mai napon nem óhajtaná ez indítványt érdemlegesen tárgyalni, hanem kéri e kérdést a jövő gyűlés napirendjére kitűzteni; addig pedig szólíttatnék fel Knezevich, hogy nyilatkozzék az iránt, vajjon egészségi állapota megengedi-e a tanítás folytatását, vagy nem?

Lukich Béla tanító azon kijelentés ellen, mintha

Néhány percz mulva a jó zene csábos ösztönzése alatt táncra kél egy másik ifjuval, a kegyelttel s ez által vérig sérti az első kérőt, a ki komoly ifju bajnoka a törvénytudománynak s nagyon jól tudja: mi az igazság.

— Kisasszony! ezt nem vártam volna öntől, — e lakonikus szemrevetés ad kifejezést keserű bánkódásának, de az a komolyság, mely eközben arcán borong, megérdemelné, hogy lombikba szűrjék s könnyelmű lelkek okulására valamelyik anatómiai muzeum termében kiállítsák.

Soha olyan komolyságot!

* * *

Még a bevételről kellene számot adnom, de az adatok nem állnak rendelkezésemre.

Annyit azonban sejtek, hogy a jövedelem sem lehet megvetendő, mert a multságban igen sokan vetünk részt, de a jelen voltak egyike sem távozott kellemesebb emlékekkel, mint e sorok írója.

Orion.

az iskolaszéknek joga lenne a tanítókat kénye kedve szerint változtatni, — illetőleg egyik osztályból a másikba vezényelni, óvását nyújtja be, mert szerinte az iskolaszéknek ily nemű joga sehol sincs biztosítva.

Határozatott: Knezevics Tamás felszólíttatik, hogy a jövő gyűlésig orvosi bizonyítvány alapján mutassa ki, vajjon egészségének kockáztatása nélkül képes-e az iskola vezetését újból átvenni, s ez alkalommal fog Józich Márk kérvénye és Ambrozovich Gyula indítványa is érdemlegesen tárgyalatni.

4. Stebler Lajos eddig a nenadies-tanyai egyik iskolában helyettesített tanító folyamodik a szünidő két havára is kiutalványoztatni a fizetést *kegyelemdíj* címén.

Határozatott: mivel a helyettes tanítóknak a szünidő alatt fizetés nem jár, folyamodó kérelmének hely nem adathatik.

5. Olvastatott a főtiszt. kalocsai egyházmegye főtanfelügyelőjének leirata, melyben kijelenti, hogy a multkor beküldött tantervek és órarendek nagy részben hiányosak, azokban az iskola tanfolyamok szerinti szervezete nincs kitüntetve, s általában úgy látszik, mintha ezek egybeállítása a tanítók önkényére volna bízva. Felhívja tehát az iskolaszéket, hogy azokat a kiadott sz. széki utasítás szerint újból szerkesztve aug. 15-éig felterjessze.

Kiadatik főtiszt. Fejér Gyula igazgató úrnak, hogy a tanító urak hozzájárulásával a szentszéki követelményekhez képest újból szerkesztendő tanterveket és órarendeket jövő vasárnapig okvetlenül terjessze be.

6. Olvastatott ugyancsak a főtisztelendő kalocsai Főszentszék leirata, melyben jeleztetik, hogy az eddig megválasztott, de meg nem erősített tanítók közül azokat, kiknek működése ellen az iskolaszék semmi kifogást fel nem hozott, *megerősítette*, és a kerületi esperes urat utasította, hogy őket a megerősítő okmány át-szolgáltatása mellett *hivatalukba* ünnepélyesen *vezesse be*. — Azon tanítókra nézve pedig, kik figyelmeztetve vagy megintve lőnek, rendeli, hogy az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatok küldessenek fel annak megjelölésével: vajjon mily súlyt fektet az iskolaszék ama megintésekre?

Határozatott: a jegyző megbizatik, hogy a kérdéses jknyvi kivonatok a jövő gyűlésig ide betervezteni siessen.

7. K— A— tanító az iskolai segély pénztárából 200 frt előleget kér 20 havi 10 frtos törlesztés kötelezettsége mellett.

Pocskay Sándor azt hiszi, ha kellő biztosítékot nyújt a folyamodó, akkor a kért összeg minden nehézség nélkül megadandó volna.

Fejér Gyula apát-plébános azt mondja: ha csupán ez összegnek *biztosítása* volna kérdésben, ő is egyetértene Pocskay urral és szívesen megszavazná a kért összeget. Ő azonban a tanítók által már szokásba vett illetén előlegek kiutalványozását veszedelmesnek tartja,

és sehogy sem egyeztetheti össze a méltányossággal és igazságossággal, hogy az egyik tanítónak *a többiek rovására* ily jelentékeny összegek *előlegeztessenek*. Hány-szor történt meg már az az eset, hogy a város hanyag-gul szolgáltatván ki az iskola-segélyzési quotát, a tanítók hetekig, sőt egy hónapon túl is várakozni kény-szerűltek, míg fizetésüket megkaphatták. Valjon igaz-ságos lenne-e ily körülmények közt, ha egyik tanító-nak 200 frt *kamat nélküli* kölesön adatnék e pénztárból, míg a másik becsületesen kiérdemelt járandóságához, — melyhez pedig *feltétlenül* joga van, — nem képes hozzá jutni? Ilyenkor aztán mi történik? Az egyház-védnökségi elnök úrhoz fordulnak és kérik, hogy az egyházközség kezelése alatt álló úgynevezett „iskola-alap“ pénztárból előlegezné nekik fizetésüket, mit az elnök úr rendesen meg is tesz. — Igen, de ha ily al-kalommal az iskola-alap tőkéből néhány száz forint kivéttetik a takarékpénztárból, az a kitűzött célra *megszűnt kamatozni*, és így az említett alap *jogtalan megrövidülést szenvedett*. Pedig az egyházközségnek nem szabad, nem lehet az iskola alap pénzeivel ekként sá-fárkodni, hogy az iskolaszéknek kamatnélküli kölesö-nöket nyújtson csak azért, hogy az százakra rugó elő-legeket utalványozhasson egyes tanítóknak. — S ha ezen előleg megadatik egyiknek, jövő alkalommal kérni fogja a második, harmadik és tizedik, ami igen termé-szetes; mert vajmi kényelmes dolog az mai időben, ha valaki 2—300 frtnyi előleget kaphat *kamat nélkül*. Ámde az iskola-segélyzési pénzeknek egészen más a rendeltetése, azért a kért előleget részéről semmi szín alatt sem szavazhatja meg.

Több oldalról történt rövidebb hozzászólás után névszerinti szavazás rendeltetvén el, *egy szótöbbséggel* kiutalványoztatik a kért előleg azon kötelezettség mel-lett, hogy a felvett összegről rendes kötvényt állítson ki K—A— oly formán, hogy e követelés minden pillanatban betáblázható legyen a tulajdonát képező szelencsei házára.

Meghívás

a bács-bodrogi fiók- méhész-egylet VI. közgyűlésére, mely folyó évi augusztus 28-án méhészeti kiállítással összekötve Adán (a Tisza mellett, gőzhajó állomás) fog megtartatni.

Egyletünk által évenként más-más helyen tartatni szokott közgyűléseinek főcélja: az okszerű méhészet megkedveltetése s ezáltal terjesztése.

Alig ismerünk gazdasági ágat, mely oly kevés költség és fáradsággal — jó időjárás mellett — oly nagy hasznot hajtson, mint a méhészet. De a méhésze-tet okszerűen, helyesen kell kezelni, hogy a virág-kelyhekben levő milliokat — hiányos kezelés miatt — pazarolva ne hagyjuk elveszni.

Azért egyletünk fölkeresve oktatja a méhé-szet-kedvelőket, a tévnézeteket helyreigazítja, stb.

Mindez azonban csak úgy fog sikerülni, ha közrészvét fogja vezetni önérdek nélküli törekvésünket. Ennél-fogva barátilag meghívjuk mindazokat, kiknek hajla-mok és kedvök van a hasznos méhészethez, közgyűlé-sünkben való részvételre s kiállításunk megszemlélésére.

A gyűlés helyisége a városi nagyvendéglő.

Belépti jegyek ára 20 kr. Díszebédi jegyek (kávé s borral) 1 frt 50 kr-ért válthatók a közgyűlés napján a pénztárnál; kéretnek azonban a résztvenni szándékozók, ezt aug. 20-áig a helyi bizottsággal tudatni.

A helyi bizottság gondoskodik szabad lakásokról is azok részére, kik aug. 20-áig jelentkeznek.

T á r g y s o r o z a t:

1. Augusztus 27-én ismerkedési estély a nagy-vendéglőben.
2. Augusztus 28-án reggeli 8 órakor a kiállítás megnyitása.
3. 9 órakor előértekezlet.
4. 10 órakor megnyitattik a közgyűlés a helyi-bizottság elnöke által, mire a szokásos üdvözetek következnek.
5. Megválasztatik az elnök, a jegyző, a bíráló-és számvizsgáló-bizottság a VI. közgyűlés tartamára.
6. Értekezések:
  - a) A méh fontossága a háztartásban. Wolf Jó-zsef úr, Adáról.
  - b) Mely bajok állhatnak be egy éven át a méh-telepen és hogyan lehet ezeknek elejét venni vagy orvosolni. Gyetvay Béla úr Adáról.
  - c) Mely anyag a legalkalmasab olesó s mégis czélszerű méhlokok előállítására, és hogyan készít-tetnek ezen lakok a legegyszerűbben? Gyakorlatilag Turnovsky Sándor úr Filipováról.
  - d) Az egyleti vezető által teendő indítvány tár-gyalása „a mézértékesítésről.“
7. A jövő évi közgyűlés helye és megtartási ide-jének kitűzése.
8. Nyilvános és ünnepélyes kiosztása a kitűzött jutalmak- és elismerő-okiratoknak.
9. Az egylet által kiállított tárgyak megszemlé-lése és ismertetése.
10. Díszebéd d. u. 1 órakor.
11. Az adai belső méhészegylet — Wolf és Gyet-vay uraknál (itt lesznek elhelyezve a kiállított élőméhek is) a külső méhészegylet — Katona úrnál — és Tőkefi József úr méhtelepeinek megtekintése.
12. Este a méhbarátok tiszteletére a városi „Epreskertben“ tiszai halpaprikás melyet a helyi bizottság ad. Utána táncvigalom.

Adán, 1879. július 2-án.

Wolf József

a helyi bizottság jegyzője.

Turnovsky Sándor

egyleti vezető.

Jablonsky József

a helyi bizottság elnöke.

SZÜNYIDŐI KARCOLATOK.

Utazás: Zombortól-Gombosig.

2) A waggonban.

A mint a waggonba léptem s a vonat szárnyra kelt, én is a coupé egy szegletébe húzódva szárnyra eresztém gondolatimat s miután az elbucuszás az érezni tudó keblet olvadásba hozza s még a nem költőt is bizonyos költői merengésben ringatja, — nem csoda, ha gondolatim á propos Kölesey „Vándor“ című költeményénél állapotok meg és én magamban kezdém szavalni:

Reng a hullám, repül a sajka,
Messzebb, messzebb vonul a part
Még esóktól ég a vándor ajka,
Még visszanyujt remegő kart. stb. stb.

E verset magamra alkalmaztam — remegő hullámhoz hasonlítva a körülöttünk messze terjedő s hullámzó vetéseket, — a repülő sajkához a még sebesebben repülő vonatot, — ajkam is még esóktól égett stb. . . és annyira átérezék mindent, hogy azt képzelem, miszerint az én érzelmeim vannak e versben letéve. S miért nem érezhetnék én is úgy mint egy költő? Mit tehetek róla, hogy érzelmeimet nem tudom versekbe foglalni? Hogy a szépért s nemesért lelkesülő szívemet nem tudom költői szavakban kitárni? . . . Igy merengtem, míg egy zökkenés ez ébrenalvásból fel nem rázott . . . Főlnézek s két utitársat látok magam körül. Csak egy tekintet rájuk s csekély emberismerő tehetségem mellett is azonnal kitaláltam, hogy mindkettő a kereskedői osztályhoz tartozók. Hogy miről beszélgettek, gyanítottam a sokszor ismételt „Geschäft“ szó. Az egyik — a mint kivethetem — boszniai vállalkozó volt, s mivel nem elég sokat nyert vagy tán csupa divatosságából a miniszteriumot szidta. Bosszuságomban, hogy a miniszteriumnak soha sem hagynak békét, elfordultam tőlük s még szorosabban az ablakhoz guggolva, a sárguló vetések nagy oceanján legeltetém szemeimet.

— Wo reisen Sie hin Herr? szólít meg az egyik.

— Je sins français! (francia vagyok) volt válaszom s tovább hallgattam az ablakon kifelé. Összehasonlítottam a távolból felénk kéklő erdői hegyeket Bácska rónájával és úgy találtam, hogy a természet mindenütt kitérte az ő szépségeit s hozzá gondolom még azon emlékeket, melyek az embert egyik vagy másik helyhez, vidékhez kötik, — úgy nagyon relativ kérdés marad meghatározni: melyik szebb vidék — Island-e vagy Svájc, Bácska-e vagy a Rajna vidéke!?

Most füttyöl a mozdony — Sz. Iványon vagyunk. Az indóházhoz közel a temető, melyben egy gót stylum kápolna tűnik az utazó szemébe. „Valami sirbolt“ — szól egyik utitársam. „Igen, a gazdag Szemzö“ — feleli a másik. Tünődtek mindketten, nem annyira a kápolnán, mint azon, hogy milyen gazdag ember volt az a Szemzö. „Das war ein gewaltiger Geschäftsmann!“

sohajtott fel az egyik, mikor a vonat megindult Szónta felé.

Szóntára érve az indóház körül néhány cifra sokac hölgy báméskodott a vonatra, de még jobban bámulták őket mint eredetiséget az idegen utazók. Szóntáról megindulva egy kies rétség vagy völgy — nem is tudom minek nevezzem — mellett haladtunk el, hol két szerény tusculanumon akadt meg szemünk. Szerény házikók, de érdekesek, nevezetesen azon vendégszeretetről, melylyel bennök általános tisztelt, közkedvességű gazdájok a helybeli esperes-plébános vendégeit üleli.

A felénk néző hegyek mindig zöldebb színben tűntek elé, jelezvén, hogy Gombos közelg, hova szerencsésen meg is érkeztünk. Itt vagyunk a célpontnál. S mi következett most, kérded tán magadban t. olvasó? Hogy függőben ne tartsam kíváncsiságod, legott megmondom: a restauráció!

Mane-Tekel-Phares.

Bács-Bodrogh vármegye községi és körjegyzők együletének alapszabályai.

I. Az egylet czime.

1. §.

Az egylet „Bács-Bodrogh vármegye községi és körjegyzők egylete“ címet vesz fel, s megfelelő pecsétet használ.

II. Az egylet czélja.

2. §.

A községi közigazgatás s a község jegyzői teendők körébe vágó tárgyakkal egyöntetű alkalmazása, az önművelődés, szellemi fejlődés és anyagi helyzetnek emelése.

Ezen cél elérésére:

a) az elnök által a megye székhelyén Zomborban lehetőleg a megyei közgyűlésekkel egy időben összehívandó értekezletek tartatnak;

b) a közigazgatás terén időnként megjelenő szakkönyvek, törvényezikkek beszerzése s tanulmányozása által oly kiművelődésre törekedni, mely által a törvény az egyesületben erős támaszát, a haza polgárai pedig jobblétüknek kútforrását találndják fel.

3. §.

Az egyesület hivatalos nyelve a magyar.

III. Az egyesületbe való belépés és abbéli kilépésről.

4. §.

Az egyesület áll: rendes, pártoló és tiszteletbeli tagokból.

1) Rendes egylet tagok a megyénkben tényleg alkalmazásba lévő községi vagy körjegyzőkön kívül még a rendszeresített segédjegyzők is lehetnek, ha a jegyzői szigorlatot letették.

2) Pártoló tag lehet minden művelt honpolgár, ha az egy évi rendes tagsági díj tiszteresét az egylet

pénztárába egyszer mindenkorra lefizeti, és mindaddig, még ezen kívül a rendes tagsági díjakat is fizeti.

3) Tiszteletbeli tagokul a választmány ajánlatára titkos szavazat útján választathatnak, kik a községi és körjegyzők érdekei, a községi élet, különösen az egyet iránt érdemeket szereztek.

(Folyt. köv.)

Különféle.

Felhívjuk tisztelettel olvasó közönségünk figyelmét a mai vezéreikre. Pártos Gyula úr, városunk szülötte, ki a műépítézet terén immár országos nevet vívott magának, oldja meg benne ama kérdést, melyhez a midőn annyi jó szándék, ugyan akkor sok méltó boszankodás fűződött. A Pártos Gyula úr ajánlta mód legmegfelelőbb eljárás az ügy helyes megoldására. — Ajánljuk ismételten becses figyelmükbe.

A napokban majd nem nagy szerencsétleg történt. Egy uri kocsit, melyen az illető tulajdonos egész családját, a csatornába ragadtak a megbokrosodott lovak. Az önkénytelenül megfürdött családot az arra ment hajó személyzete mentette meg; a kocsit pedig csak másnap húzták ki.

A hiriapoknak egyes számonkint árusítása az újság olvasás terjesztésére igen célszerűnek bizonyult nálunk is. Mióta könyvkereskedőinknél a fővárosi napilapok előfizetés nélkül egyenkint kaphatók, sőt azokat a könyvtárak a közönség kényelmére a házakba is elküldik, — azóta ezen az úton nem kevesebb, mint 200 ember szerzi meg naponkint azokat. Ha tekintetbe vesszük, hogy Zomborban 4 oly egyesület van, melyben a tagok hírlapokat olvashatnak, s hogy a tehetősebbek legnagyobb része előfizetés útján is járhat ilyeneket, — kétségtelenül örvendetes jele a fentebb említett szám az ismeretek és közügyek iránti érdeklődés terjedésének.

Szabácsy János „Fehér hajó” című vendéglőjében f. hó 9-én társas vacsora lesz, mely alkalommal a helybeli dalárda is néhány darabot elénekel. Ugy halljuk, hogy annyian jelentkeznek résztvenni, miszerint komoly aggodalom szállja meg a betegségéből csak most fölépült vendéglőst az iránt: miként fogadja el a százakra menő vendégsereget kellőleg. *V a l ó d i o s t r o m á l l a p o t!* Az idők jó jele ez!

A napokban volt az est bizonyos óráiban egy pamphlet kapható. Szerzője nagy sensatiót gondolt csinálni vele, azonban csak hamar méltó sors érte: a józan gondolkozású zombori publikum undorral és megvetéssel fordult el az élehetetlen szellemi (?) terméktől.

Vettük az Ó-Kanizsa mezőváros területén létező összes róm. kath., gör. keleti és izraelita nyilvános elemi néptanodák és községi kisednevelő intézetek értesítvényét az 1873—79. tanévről, összeállítva Katona Sándor tanító és iskolaszéki jegyző által. Ez értesítvény teljesen beenged tekintetünk Ó-Kanizsa iskoláinak beléletébe. De beszéljen maga a statistika: Ó-Kanizsa mezőváros területén az 1873. évben történt összeírás szerint a lélekszám: 12594; és pedig r. kath: 11681, g. kel.: 583, m. v.: 318, protestans: 12. Róm. kath. tanköteles gyermek van a város belterületén: 6—12 éves fiú 434, leány 427, 13—15 éves fiú 212, leány 167. Adorján fiókközségben 6—12 éves fiú 92, leány 75, 13—15 éves fiú 33, leány 31. Kis-Hegyes fiókközségben 6—12 éves fiú 38, leány 27, 13—15 éves fiú 22, leány 20. A szállásokon (tanyákon) 6—12 éves fiú 272, leány 267, 13—15 éves fiú 109, leány 116;

összesen 6—12 éves fiú 836, leány 796, 13—15 éves fiú 376, leány 334. Az egész határban 6—12 fiú és leány: 1632, 13—15 éves fiú és leány: 710. Az V. és VI. egyesített fosztályban beiratkozott 62, kimaradt 24, maradt 38. IV. fosztályban beiratkozott 59, kimaradt 19, meghalt 1, maradt 39. III. fosztályban beiratkozott 62, kimaradt 9, maradt 53. Beltéri I. és II. egyes. fosztályban beiratkozott 141, kimaradt 35, meghalt 2, maradt 104. Köz.-kültéri I. és II. egy. fosztályban beiratkozott 141, kimaradt 27, maradt 114. V. és VI. egyes. leányosztályban beiratkozott 42, kimaradt 17, maradt 25. III. és IV. egyes. leányosztályban beiratkozott 95, kimaradt 14, meghalt 1, maradt 80. Belt. I. és II. egyes. leányosztályban beiratkozott 91, kimaradt 24, maradt 67. Közép kültéri I. és II. egyesített leányosztályban beiratkozott 106, kimaradt 26, meghalt 3, maradt 77. Körös-kültéri I. és II. egyesített leányosztályban beiratkozott 68, kimaradt 26, maradt 42. Adorjáni vegyes osztályban beiratkozott 83 fiú és 60 leány, kimaradt 17 fiú és 14 leány, meghalt 2 fiú és 2 leány, maradt 64 fiú és 44 leány. Kis-hegyesi vegyes osztályban beiratkozott 37 fiú és 26 leány, kimaradt 3 fiú, meghalt 1 leány, maradt 34 fiú és 25 leány. Felvég-belső-szállási vegyes osztályban beiratkozott 45 fiú és 43 leány, kimaradt 9 fiú és 16 leány, meghalt 1 leány, maradt 36 fiú és 26 leány. Felvég-külső-szállási vegyes osztályban beiratkozott 50 fiú és 40 leány, kimaradt 9 fiú és 10 leány, maradt 41 fiú és 30 leány. Alvég-belső-szállási vegyes osztályban beiratkozott 25 fiú és 15 leány, kimaradt 5 fiú és 5 leány, maradt 20 fiú és 10 leány. Alvég-külső-szállási vegyes osztályban beiratkozott 56 fiú és 36 leány, kimaradt 27 fiú és 15 leány, maradt 29 fiú és 21 leány. Összesen beiratkozott 761 fiú és 622 leány, kimaradt 183 fiú és 167 leány, meghalt 5 fiú és 8 leány, maradt 573 fiú és 447 leány. — A 13—15 éves tankötelesek közül a városi ismétlő fosztályban beiratkozott 119, kimaradt 101, maradt 18. A városi ismétlő leányosztályban beiratkozott 75, kimaradt 75. Adorjáni ism. vegyes osztályban beiratkozott 35 fiú és 23 leány. Kis-hegyesi ism. vegyes osztályban beiratkozott és kimaradt 17 fiú és 14 leány. Összesen beiratkozott 171 fiú és 112 leány, kimaradt 118 fiú és 89 leány, maradt 53 fiú és 23 leány. — E kimutatás szerint a 10 városi, 2 fiókközségi s 4 szállási tanodában járt mindkét nemű 6—12 éves gyermek 1383. Nem járt 249. Ezek közül 3 szállási, úgynevezett zugiskolába járt 40. Tehát egészen tanítás nélkül maradt 209. Ismétlő iskolába járt 13—15 éves tanuló 283, — nem járt 417. S így a tavalyi tanévhez képest szaporulat a mindennapi iskolában 27, — az ismétlőben 2. — A városi nyilvános női kézimunkatanodát e tanévben 285 leánygyermek látogatta. A szaporulat tehát 22. A tanulók köz. r. k. 265, g. k. 6, m. v. 14. Pamutot és kötötűt ingyen kapott 40 szegénysorsú növendék. Az árviz elől menekült szülők gyermekei közül 23 látogatta iskoláinkat, és pedig szegedi menekült volt 20, tápéi 3.

Lapunk mai hirdetéseiben foglaltatik a trieszti Azienda Assicuratrice 55-ik évi zárszámlája. Felhívjuk lapunk olvasóinak figyelmét e jeles szolid intézetre, melynek ügyeit a helybeli főügynökség városunkban régi idő óta szakértelemmel és közmegelegedésre vezeti.

Felelős szerkesztő: RADICS GYÖRGY.

Laptulajdonos s kiadó: Bittermann Nándor.

H I R D E T É S E K.

P á l y á z a t.

Szántován (Bács megye) egy ujonnan szervezett (3., 4., 5., 6. tanfoly.) r. k. jellegű dalmát-magyar tannyelvű nőtanítói állomásra Augusztus 20-ig pályázat nyitattik. Javadalma: a.) évnegyedes részletekben 400 frt; b.) egy szoba, konyha, éléskamra és padlásból álló szabad lakás. Csak okleveles dalmát és magyar nyelvben tökéletesen jártas tanítónők pályázhatnak. Zongorálást tanítani képesek előnnyel bírnak. A megválasztandó köteles női munkát is ismétlő iskolában külön díj nélkül tanítani. A szabályszerűen felszerelt felfolyamodványok a szántovai r. k. iskolaszékre címezve, alólirhoz Szántovára küldendők.

Kelt Szántován 1879. Julius hó 12-én.

Jerkovits Károly s. k.

esp.-plebános, ker. tanfelügyelő

1—1.

A cs. kir. szab. triesti Azienda Assicuratrice vagyon állása

előadott és kimutattatott a részvényesek közgyűlésén a keresk. törv.-könyv 223. §-a szerint.

VAGYON.		o. é. frt	r.
3383 részvény után, melyre 300 frt befizettetett á 700 frtos kötelezvényekben		2368100	—
Váltókban a bel- és külföldi különféle piacaira és kötelezvényekben		1442879	38
Fekvésegekben Triest, Istria, Fées, Budapest és Velenczében		3012800	—
Jelzálog kölcsönökben		10850	—
Allami és más értékpapirokban		873417	54
Élet és túlélési csoport kötvényekre adott kölcsönökben		373753	07
Pénzkészletben Triestben és a bécsi, budapesti, prágai, lemergi és más képviselőségek pénztáraiban		124049	15
Egyenlegben különféle visszbiztosító intézet számláiból		22831	33
Pénz-egyenlegben különféle hitelintézet és biztosító intézetnél a bel- és külföldön		379105	19
Több évi biztosításokra vonatkozó díjváltókban		265657	83
Berendezésekben, mint: bútorkat, tűzmentes pénztárak, szárazföldi és tengeri térképek, tervek és jel-táblákban a központnál, valamint a belföldi képviselőségeknél és Németországban, Anglián és Amerikában		65250	—
Különféle cím alatti tartozókban		531718	84
Az intézetnek bel- és külföldön létező 3302 fiókjainak számláiból eredő egyenlegben		915839	39
Összesen		10386251	72
TEHER.			
Részvénytőkében, létezik 4000 részvényben á 1000 frt melyből azonban 617 részvény behuzatott tehát 3383 részvény van kibocsátva per		3383000	—
Díjtartalékban: tűzbiztosításokért készp.	520522	42	
„ díjváltókb.	265657	83	
„	786180	25	
szállítmány biztosításokért	9014	30	
A társulati f. kvóségekre kinnlevő jelzálogkölcsönökben		795194	55
Különféle követelésekben		344116	65
Nye emény tartalékban		40606	54
Az életbiztosítást illető díjlapban		181188	73
Igazgatósági járulékok		557391	94
Az 1878. évi számla nyeresége		6000	—
		62230	31
Összesen		10386251	72

A cs. kir. szab. Azienda Assicuratrice Triestben:

Az állandó igazgatók:

Burger C. F.
Goldschmidt Károly
Gossleth Ferencz
Vardacca A.

A helyettes igazgatók:

Gasteiger Ed.
Porenta G.

A számvizsgálók:

Clementschi A.
Priester Mozes

A vezér titkár:

Vortmann György

A magyarországi képviselőség:

Lichtenberger

Thaly

Az Azienda Assiruatrice helybeli képviselöje

Goldstein Armin és fia.

1—1.

BILINI SAVANYUVIZ.

Nagymérvű szénasavas szikeny tartalmánál fogva (10000 súly részletben 33.6339) minden németföldi savanyuvizek között határozottan az első helyet foglalja el, s kitűnő hatásal bír a vérnek lugany savasítására, sikeresen működik a gyomorégés, gyomorhurut, az ugynevezett hurgysav, diathese, főveny, hügy és vesekövek ellen; hasznos szolgálatot tesz a köszvény, idült eszuz, idült hólyag- és tüdőhurut, epekövesülés, máj-elzsirosodás, nyálkás aranyér és görvélykór ellen, mint azt **Billroth Dittel**, **Ultmann**, **Ivanchich** stb. tanárok sokszor eléggé elismerték. **De mint felfrissítő s kellemes ital is, bor és cukorral, vagy gyümölcszörp-pel keverve napról-napra nagyobb ért fogal el a bilini savanyuviz.**

Főraktár:

É D E S K U T Y I.

magyar királyi udvari ásványviz-szállítónál Budapesten, Erzsébet tér 7. szám.

Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben, ugyszintén vendéglőkben is.

10—10.